

Κείμενο

[Ο μύθος του «τηλεοπτικού εγκληματία»]

Αν κανείς παρακολουθήσει την τρέχουσα ειδησεογραφία, θα σχηματίσει την εντύπωση ότι η χώρα μας μαστίζεται από μια περίεργη ομάδα «ανθρωπόμορφων τεράτων». «**Στυγεροί** δολοφόνοι», «αδίστακτοι έμποροι λευκού θανάτου», «διστραμμένοι βιαστές», «πανούργοι σατανιστές» αποτελούν μέρη ενός ατέλειωτου καταλόγου τίτλων, καθένας από τους οποίους έχει τη δική του σημειολογική αξία. Πλήθος εκπομπών, άρθρων και σχολίων αφιερώνεται στη σκιαγράφηση της φυσιογνωμίας ανθρώπων που έχουν διαπράξει έγκλημα. Ανατριχιαστικές σκηνές απίστευτης βιαιότητας εξιστορούνται, αναπαρίστανται με τον δράστη τους σε ρόλο τηλεοπτικού πρωταγωνιστή.

Η αναγωγή από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης του δράστη ενός εγκλήματος σε κεντρικό σημείο αναφοράς συνιστά μια πολυεπίπεδη/πολυδιάστατη λειτουργία. Αρχικά, η εικόνα του μανιακού, διστραμμένου ή σατανικού δράστη και η προβολή ορισμένων στοιχείων της φυσιογνωμίας του, λόγω χάρη της εθνικότητάς του ή του τρόπου ζωής του, δημιουργεί ή υπηρετεί το στερεότυπο του εγκληματία. Με τον τρόπο αυτόν, βέβαια, προωθείται το πρότυπο του ορθού, όπως αυτό κατά βούληση και κατά περίπτωση νοείται. Έπειτα, ο «τηλεοπτικός εγκληματίας» προσφέρει εύκολη και αρκούντως πειστική αιτιολόγηση του εγκλήματος, απενοχοποιεί το εγκληματογόνο κοινωνικό περιβάλλον και συντελεί στην εύρεση **αποδιοπομπαίου τράγου**. Ασφαλώς, η προσωποποίηση ενός εγκληματικού φαινομένου δημιουργεί αποπροσανατολισμό και έτσι ακυρώνει τη δυνατότητα επισήμανσης των κοινωνικών αιτιών που το εκκόλαψαν. Επομένως, εκείνο που φαίνεται να προέχει είναι ο εντοπισμός του «άλλου» και η εξόντωσή του.

Η κατακραυγή του αποδιοπομπαίου τράγου επιτελεί ταυτόχρονα μια μάλλον αφανή ψυχολογική λειτουργία. Ο «τηλεοπτικός εγκληματίας» ενσαρκώνοντας τον «άλλο» συγκεκριμενοποιεί, εξατομικεύει και τέλος δίνει υλική υπόσταση στο «κακό». Έτσι, προσφέρεται η ικανοποίηση της αναγνώρισης στον «φιλήσυχο πολίτη», αφού αυτός δεν πληροί τις προϋποθέσεις του κακού.

Επιπλέον, η αντιδιαστολή «κακός- καλός», που πάντα «πουλάει», εξηγεί ίσως τη μεγάλη δημοτικότητα τόσο των πραγματικά θλιβερών εγκληματικών δράσεων όσο και των δραστών τους, ενώ προσδίδει αληθοφάνεια στις ταινίες αστυνομικού περιεχομένου που στηρίζονται ακριβώς σε αυτό το σχήμα. Τέλος, η εύρεση, ο εξευτελισμός και η εξολόθρευση του «κακού» - αν αυτό είναι δυνατόν - δημιουργεί την ψευδαίσθηση μιας ολοκληρωτικής νίκης έναντι του αιώνιου εχθρού. Η

διαπόμπευση του «κακούργου» λειτουργεί ως μηχανισμός ελεγχόμενης διοχέτευσης και κυρίως ακίνδυνης εκτόνωσης της συσσωρευμένης λαϊκής οργής.

Σ' αυτήν την κατάσταση διάχυτης έντασης η κατάληξη φαίνεται **αναπόφευκτη**. Η έκκληση για αυστηρότητα κατά την επιβολή των ποινών βρίσκει συχνά την αποδοχή κάποιων δημοσίων προσώπων που αβασάνιστα και ανέξοδα πλειοδοτούν στις κλήσεις για ένταση της ποινικής καταστολής. Οι παράλληλες τηλεοπτικές δίκες και καταδίκες διαμορφώνουν την κοινή γνώμη, ώστε η ελεύθερη κρίση του δικαστή να φαίνεται αμφίβολη δυνατότητα και η απαιτούμενη ψυχραιμία σχεδόν ανέφικτη διεκδίκηση. Η **αυτοσυγκράτηση** παραμένει ζητούμενο.

Ε. Φυτράκης, εφ. *Ελευθεροτυπία*, 18/8/1995 (διασκευή)

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να αποδώσετε το κείμενο περιληπτικά (70 – 90 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Με ποια επιχειρήματα τεκμηριώνει ο αρθρογράφος την άποψη ότι η αναγωγή από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης του δράστη ενός εγκλήματος σε κεντρικό σημείο αναφοράς συνιστά μια πολυεπίπεδη/πολυδιάστατη λειτουργία; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 10)

B2. Ποια είναι η συλλογιστική πορεία (επαγωγική ή παραγωγική) που ακολουθείται στην πρώτη παράγραφο (Αν κανείς... πρωταγωνιστή) του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 5)

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1. Να δημιουργήσετε μία πρόταση για καθεμιά από τις λέξεις/φράσεις του κειμένου με την **έντονη γραφή**, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία τους στο κείμενο: **στυγεροί, αποδιοπομπαίου τράγου, διαπόμπευση, αναπόφευκτη, αυτοσυγκράτηση**. (Μπορείτε να διαφοροποιήσετε τους γραμματικούς τύπους ως προς την πτώση, τον αριθμό, το γένος, το πρόσωπο κ.λπ.).

(μονάδες 10)

Γ2. Να επισημάνετε στο κείμενο ένα χωρίο στο οποίο υπάρχει σαρκασμός-ειρωνεία.

(μονάδες 5)